

GARİP POETİKASI ETRAFINDA BAZI MÜLAHAZALAR

Onur AKBAŞ¹

Özet

Daha önce lisans dönemimde yaptığım bir çalışmanın gelişmiş hali olan bu çalışma, Garipçilerin sanat anlayışı üzerinde bir eleştiri denemesi niteliğindedir. Bu mütevazı çalışmamı makalelerimi hazırlamada benden elinden gelen yardımları esirgemeyen değerli meslektaşım ve Sevgili dostum **Sedef Bahar Özal**'a atfediyorum.

Garipçiler, manada müphemliğe, sanatta tedahüle özel bir ifadeyle şiirde müzikaliteye ve söz sanatlarına karşı çıkmakla **Ahmet Hâşim** şiiri ve **Ahmet Hâşim**'in şiir telakkisinin bütünüyle karşısında yer almışlardır. Ancak şu da bir gerçektir ki bütün bu söz sanatlarını inkar etmelerine rağmen “**İstanbul’u gözleri kapalı**” dinlerlerken bile sanatın gücünden kaçamamışlardır.

Abstract

I've done before, a study of the advanced state of license period, these studies, a review on Strangely experiment is the understanding of art. This modest work in preparing for my article from my hands and my colleagues Dear valuable aid outspoken woman **Sedef Bahar Özal** attributable to know.

Strange developers, meaning uncertainty in the expression in art with a special poem to to nest and word art to go on to alliterative **Ahmet Haşim** poem in full in the face of thought and **Ahmet Hâşim**'s poem took place.

I. Giriş

Daha önce lisans dönemimde yaptığım bir çalışmanın gelişmiş hali olan bu çalışma Garipçilerin sanat anlayışı üzerinde bir eleştiri denemesi niteliğindedir. Bilindiği gibi **Garip** hareketi, **Orhan Veli Kanık**, **Oktay Rifat Horozcu** ve

---

¹ Onur AKBAŞ, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi

Melih Cevdet Anday'ın savundukları şiir telakkisini ortaya koyan şiirlerinden bir kısmını “**Garip**” adıyla 1941 yılında yayımlamalarıyla başlar.

“**Garip**”in önsözünü **Orhan Veli** yazmıştır. Bu önsöz “**Garip**” hareketinin ortak görüşünü belirttiği için imzasız olarak yayımlanmıştır. Bu poetikadan yola çıkarak“**Garip**” hareketinin genel özelliklerini başlıklar halinde şu şekilde sıralamak mümkündür:

Mısracı zihniyete, vezin ve kafiye karşı olma

Teşbih ve istiare gibi bütün söz oyunlarına karşı olma

Şiir için ayrı, özel bir şiir dilini reddetme

Şiirde bütün geleneklere karşı çıkma

Tedahüle Karşı çıkma²

II. Beş Ana Madde Etrafında Garip Poetikası'nın Bize Söyledikleri

Garip poetikasında “**Garip**” telakkisini ana hatlarıyla özetleyen bu maddelerin açılımı ise şu şekildedir:

a.Mısracı zihniyete, vezin ve kafiye karşı olma: “Alışılmışın dışında şeyleri” söyledikleri için kendilerinin **garipsenmesi** gerektiğini bu yüzden bu harekete “**garip**” ismini verdiklerini söyleyen **garipçiler**, mısracı zihniyete vezin ve kafiye karşı olduklarını poetikalarında belirtmişlerdir. Onlara göre şiirde cümle yapısı vezin ve kafiyeler vasıtasıyla bozuluyordu. Başlangıçta hatırd tutmak için yani; sadece hafızaya yardımcı olmak için kullanılmasına rağmen onda sonradan bir güzellik bulunduğunu onu aynı vezinle kullanmayı insanların marifet saydığını söyleyen **garipçiler**: oysa vezin ve kafiye olmadan da şiir yazılabileceğini söylemişlerdir.

Ahenkli bir şiirin yazılabileceğini ancak bunların belli kalıplarda insanlara sunulmaması gerektiğini öne sürmüşlerdir.

---

² **İnci Enginün**, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, Dergâh Yayınları, Ekim 2005, s:82

b. Teşbih ve istiare gibi bütün söz oyunlarına karşı olma: Şiirde mümkün oldukça tabiiliği savunan garipçiler, tabiatı zekâ ile değiştirdiği için teşbih ve istiareden uzak duruyorlardı. Benzetme edatı olan “gibi” yi şiirlerinde hiç kullanmıyorlardı. Onlara göre şiire sokulan söz sanatları insanın yüzlerce yıllık zevkine ait bir üründür ve günümüz insanlarını asla tatmin etmeyecektir. Hatta bu görüşten yola çıkarak bir asır önceki şiir sanatını kullanmak bile onların tabiriyle son derece gariptir. **Garipçilerin** söz sanatlarına bu karşı çıkışlarının bir diğer nedeni de geleneğe karşı olmalarıdır.

c. Şiir için ayrı, özel bir şiir dilini reddetme: Bilindiği gibi **Ahmet Haşim**'e göre şiir duygulanmak için yazılmalıydı ve şiirin kendine has bir lisanı olmalıydı. (1) Pek çok yönüyle **Haşim**'in şiir görüşünün karşısında olan **Garipçiler**, **Ahmet Haşim**'in bu görüşüne de tam ters bir görüş üzerindeydiler. Basitlik ve saflığın önemini savunan **garipçilere** göre “şiirin hususi bir lisanı yok”tu. Şiir günlük konuşma dili basitliğinde olmalıydı.

d. Şiirde bütün geleneklere karşı çıkma: **Garipçilere** göre şiir bütün geleneklerden uzaklaşmalıydı. Bu görüşten yola çıkan **Garipçilere** göre yıkmaktan korkmamak gerekliydi. Ancak; yıkanlar da iki kısma ayrılıyordu bunlar: Yıkmanın lüzumunu bilenler ve yıkıldıktan sonra yerine yeni bir şeyi oluşturanlardı ki kendi tabirlerine göre bu insanlar devrimciydi. Bir de niye yıktığını bilmeyenler sırf yıkmak için yıkanlar vardı...

“Yapıyı temelinden değiştirmelidir. Biz senelerden beri zevkimize ve irademize hükmetmiş, onları tayin etmiş, onlara şekil vermiş, edebiyatların sıkıcı ve bunaltıcı tesirinden kurtulabilmek için o edebiyatların bize öğretmiş olduğu her şeyi atmak mecburiyetindeyiz” 1 diyorlardı.

e. Tedahüle Karşı çıkma: Sanatta tedahüle yani bir sanatın unsurunun bir başka sanatın içerisine dahil edilmesine karşı çıkıyorlardı ki bu da onların **Ahmet Haşim**'in “*Şiirin lisanı söz ile musiki arasında sözden ziyade musikiye yakın...*”³ görüşüne tepki gösterdiklerinin bariz bir göstergesidir. Onlara göre bir sanatın malzemesi bir başka sanat içinde layıkıyla kullanılamazdı. Bu görüşlerini

³ **Ahmet Haşim, Piyale Mukaddimesi**

sağlamlaştırmak için de hiçbir şiir Mozart'ın müzik estetiği ile karşılaştırılmaz mantığını öne sürüyorlardı.

III. Sonuç

Sonuç olarak denilebilir ki **Garipçiler**, manada müphemliğe, sanatta tedahüle özel bir ifadeyle şiirde müzikaliteye ve söz sanatlarına karşı çıkmakla **Ahmet Hâşim** şiiri ve **Ahmet Hâşim**'in şiir telakkisinin bütünüyle karşısında yer almışlardır. Ancak şu da bir gerçektir ki bütün bu söz sanatlarını inkar etmelerine rağmen “**İstanbul'u gözleri kapalı**” dinlerlerken bile sanatın gücünden kaçamamışlardır.